

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	27. april 2017

SAK NR 043-2017

FELLES RETNINGSLINJER OG ENHETLIG PRAKSIS FOR BRUKERMEDVIRKNING PÅ SYSTEMNIVÅ

Forslag til vedtak:

1. Styret i Helse Sør-Øst RHF godkjenner felles retningslinjer for brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak som retningsgivende for foretaksgruppen.
2. Styret ber administrerende direktør om å følge opp retningslinjene og bidra til harmonisering av honoreringspraksis.

Hamar, 20. april 2017

Cathrine M. Lofthus
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Formålet med denne saken er å få vedtatt felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå for de fire regionale helseforetakene med underliggende helseforetak.

Bakgrunn for saken er at helseforetakene har hatt ulike rutiner og praksis for brukermedvirkning på systemnivå. Dette gjelder for eksempel rutiner ved oppnevning av brukerutvalg og brukermedvirkning i styrene. Brukermedvirkning på systemnivå er et viktig virkemiddel for å sikre at pasienter og pårørende sine stemmer blir hørt, og rutiner for brukermedvirkning bør derfor være felles på tvers av helseforetakene. I 2015 stilte Helse- og omsorgsdepartementet krav om at prinsipper og rutiner bør være like.

I protokoll fra foretaksmøte den 7. januar 2015 ble det stilt følgende krav til de fire regionale helseforetakene: *Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å etablere felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå for regionale helseforetak og helseforetak innen den 1. juni 2015. Det blir lagt til grunn at arbeidet skjer i samarbeid med de regionale brukerutvalgene.*

I 2016 fulgte Helse- og omsorgsdepartementet opp med et tilleggskrav om at det skulle etableres ungdomsråd i helseforetakene, og følgende krav ble stilt i protokoll fra foretaksmøte den 12. januar 2016: *Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om at det i felles retningslinjer for brukermedvirkning for regionale helseforetak og helseforetak tas inn bestemmelser om at alle helseforetak skal etablere ungdomsråd.*

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

De fire regionale helseforetakene ble i oppdraget fra Helse- og omsorgsdepartementet i 2015 bedt om å etablere forslag til felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå for regionale helseforetak og helseforetak.

Helse Nord RHF har ledet arbeidet og det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av ledere av og sekretærer for de fire regionale brukerutvalgene. Denne arbeidsgruppen tok utgangspunkt i eksisterende retningslinjer i de fire helseregionene ved utarbeidelse av forslag til felles retningslinjer for brukermedvirkning og enhetlig praksis på systemnivå. De administrerende direktørene i de fire regionale helseforetakene har samarbeidet om felles høringsprosess, og de regionale brukerutvalgene, brukerutvalg ved sykehusforetakene og sykehusforetakene ble invitert som høringsinstanser med svarfrist den 5. desember 2016.

Det foreliggende forslaget til retningslinjer for brukermedvirkning innebærer felles prinsipper og en mer helhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå i de fire regionale helseforetakene og i helseforetakene. Samtidig er det gjennom år etablert ulik praksis innen enkelte områder som de enkelte regionale helseforetak er fornøyd med og som det av den grunn har vært vanskelig å komme til felles enighet om. Dette dreier seg i hovedsak om honorering av brukerrepresentanter.

Det legges derfor opp til at hvert enkelt regionalt helseforetak kan gjøre noen regionale tilpasninger. Fastsetting av økonomiske rammer for brukermedvirkning og godtgjørelse til brukerutvalgene i de regionale helseforetak og helseforetak vil håndteres av det enkelte regionale helseforetak/helseforetak.

Når det gjelder honorering av ungdomsråd, legger retningslinjene opp til at disse søkes samstemt i hver region og fastsettes av det enkelte helseforetak.

Det presiseres at retningslinjene i denne saken gjelder for brukerutvalg, mens det er opp til hvert enkelt helseforetak å etablere mandat og retningslinjer for sine ungdomsråd.

Høringsinstansene er positive til at det blir utarbeidet felles retningslinjer for brukermedvirkning, og de stiller seg også i hovedsak bak forslaget. Det er likevel noen hovedtrekk i uttalelsene som viser at det er ulike synspunkt på blant annet forslag til oppnevningsprosess og honorering.

Når det gjelder oppnevning av nye brukerutvalg legger forslaget til retningslinjer opp til at leder og nestleder av regionale brukerutvalg og brukerutvalg oppnevnes av styret etter innstilling fra administrerende direktør. En del av høringsuttalelsene angir at det er ønskelig at brukerutvalget konstituerer seg selv på første møte i funksjonsperioden og at de selv velger leder og nestleder.

Når det gjelder honorering av brukerrepresentanter er det ingen uenighet rundt forslaget om at de økonomiske rammene fastsettes av det enkelte regionale helseforetak og helseforetak, men enkelte tilbakemeldinger fra brukerutvalg gir uttrykk for at det på sikt er ønskelig med et likt honoreringssystem på tvers av regionene. Brukerutvalg i Helse Sør-Øst honoreres etter satser og prinsipper som følger av statens satser. Helse Sør-Øst skiller seg i dette fra de øvrige helseregionene som har laget egne og ulike system for honorering.

Ved behandling av saken i styret for Helse-Nord RHF ba styret administrerende direktør om å arbeide for en harmonisering av honoreringssystemet på tvers av regionene, og ved behandling av saken i styret for Helse Vest RHF ble satsene for honorering justert. Helse Sør-Øst RHF vil bidra i arbeidet med harmonisering av retningslinjene for honorering og vurdere dette innarbeidet fra budsjettåret 2018.

Regionale tilpasninger i Helse Sør-Øst

Helse Sør-Øst RHF har lagt opp til regionale tilpasninger for følgende forhold:

1. Praksis med at to representanter fra brukerutvalget, hvorav den ene er brukerutvalgets leder, møter i styremøtene som observatører med tale- og forslagsrett, videreføres.
2. Praksis med at det ikke er vararepresentasjon i brukerutvalgene videreføres.
3. Det etablerte systemet for honorering av brukermedvirkning på systemnivå basert på statens satser videreføres for 2017 og vurderes for 2018 etter en interregional prosess med sikte på harmonisering.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Felles retningslinjene for brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak skal implementeres i alle de regionale helseforetakene og helseforetakene. Retningslinjene representerer et felles minstemål for brukermedvirkning og innebærer felles prinsipper og en mer helhetlig og enhetlig praksis. Implementering av de foreslåtte tiltakene innebærer at man oppnår gode, felles systemer for brukermedvirkning. Enkelte føringer vil det imidlertid være opp til det enkelte regionale helseforetak og helseforetak å avgjøre.

Administrerende direktør har merket seg synspunkter fra brukerutvalget i Helse Sør-Øst RHF og vil i dialog med brukerutvalget bidra til at det etableres gode prosesser for medvirkning i tilknytning til oppnevning av leder og nestleder for brukerutvalget. Administrerende direktør vil også bidra til harmonisering av honoreringen på tvers av helseregionene.

Administrerende direktør anbefaler at styret godkjenner felles retningslinjer for brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak som retningsgivende for foretaksgruppen.

Trykte vedlegg:

- Retningslinjer for brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak
- «Ungdomsråd i helseforetak. Hvorfor og hvordan? Prinsipper og retningslinjer for reell ungdomsmedvirkning» utarbeidet av Akershus universitetssykehus
- Oppsummering høringsuttalelser
- Vedtak fra brukerutvalget i sak 037-2017

Utrykte vedlegg:

- Høringsuttalelser